

Ohjaus lakimuutoksen toimeenpanoa varten

Asiakasmaksulakiin muutoksia

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin (734/1992, jäljempänä asiakasmaksulaki) on tehty liitelakina muutoksia osana sosiaalihuoltolain ja vanhuspalvelulain muutoksia koskevaa lakipakettia (ns. vanhuspalvelujen uudistamisen toinen vaihe), joka on hyväksytty eduskunnassa 28.6.2022, ja jonka tasavallan presidentin on tarkoitus vahvistaa 26.8.2022. Lakimuutokset tulevat pääosin voimaan 1.1.2023. Lakipaketin muutoksista annetaan erillinen kuntainfo syksyllä 2022. Asiakasmaksulakiin liitelakina tehdyt muutokset johtuvat pääosin sosiaalihuoltolakiin tehdyistä, kotiin annettavia palveluja ja asumispalveluja koskevista, muutoksista, joiden osalta asiakasmaksulain sääntely sovitettiin yhteen muutetun sosiaalihuoltolain kanssa. Asiakasmaksulain muutokset ovat muilta osin kuin jäljempänä avatun 7 c §:n 5 momentin osalta pitkälti teknisiä muutoksia.

Asiakasmaksulain 7 c §:än tehty muutos voimaan 1.10.2022

Edellä mainittujen muutosten kanssa samanaikaisesti tehtiin asiakasmaksulakiin asiakkaan asemaa turvaava sisällöllinen muutos, kun asiakasmaksulain 7 c §:än lisättiin uusi 5 momentti. Muutoksella estettäisiin puolisojen yhteenlaskettujen kuukausitulojen perusteella määräytyvän maksun muodostuminen asiakkaalle mahdollisesti suuremmaksi kuin se olisi asiakkaan omista kuukausituloista laskettuna.

7 c §:ssä säädetään pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, perhehoidon ja laitoshoidon maksuista. Kyseinen säännös tuli voimaan asiakasmaksulain osittaisuudistuksen myötä heinäkuussa 2021. Pykälän 1 momentin mukaan kunta voi periä asiakkaalta edellä mainituista palveluista kuukausimaksun, joka määräytyy asiakkaan nettokuukausitulojen mukaan. Maksu saa olla enintään 85 prosenttia tuloista, joista on tehty laissa säädetyt vähennykset. Pykälän 2 momentissa säädetyissä tilanteissa, jos asiakas on välittömästi ennen palvelun alkamista elänyt yhteistaloudessa avioliitossa tai avoliitossa ja hänen tulonsa ovat suuremmat kuin puolison tulot, maksu määräytyy puolisojen yhteenlaskettujen nettokuukausitulojen perusteella. Tällöin maksu saa olla enintään 42,5 prosenttia puolisojen yhteenlasketuista tuloista, joista on tehty laissa tarkoitetut vähennykset. Jos kuitenkin kumpikin puolisoista on pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa, maksu määräytyy asiakkaan omien tulojen perusteella. Asiakkaan henkilökohtaiseen käyttöön tulee lisäksi jäädä käyttövara, jonka vähimmäismäärästä on säädetty laissa.

7 c §:än nyt lisätyssä uudessa 5 momentissa säädetään, että jos puolisojen yhteenlaskettujen kuukausitulojen perusteella määräytyvä maksu muodostuisi suuremmaksi kuin asiakkaan omien tulojen perusteella määräytyvä maksu, asiakkaalta saa periä enintään hänen omien tulojensa perusteella määräytyvän maksun suuruisen maksun. Ehdotetulla 5 momentin lisäyksellä varmistetaan, ettei maksua määrättäessä synny kyseisenlaista asiakkaalle epäedullista tilannetta, jossa maksu olisi suurempi kuin asiakkaan omien tulojen perusteella määräytyvät maksu. Käytännössä lakiin tehty muutos tarkoittaa sitä, että kuntien ja jatkossa hyvinvointialueiden tulee tehdä puolisolitalanteissa vertailulaskelmat asiakkaan omiin tuloihin perustuvan maksun suuruudesta sekä puolisojen yhteenlaskettuihin tuloihin perustuvan maksun suuruudesta, ja periä enimmillään maksu, joka on näistä pienempi.

7 c §:n 5 momentti tulee voimaan jo 1.10.2022. Kyseinen säännös ei liity sosiaalihuoltolain muutosten johdosta tehtyihin asiakasmaksulain muutoksiin, vaan sillä turvataan asiakkaan edun toteutuminen pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksua määrättäessä. 7 c §:n 5 momenttia tulee alkaa soveltaa kunnissa heti sen voimaantultua uusia asiakasmaksupäätöksiä tehtäessä. Ennen 7 c §:n 5 momentin voimaantuloa tehtyjen voimassa olevien asiakasmaksupäätösten tarkistamiselle on säädetty siirtymäaika vuoden 2022 loppuun saakka. Siirtymäsäännöksen mukaan asiakasmaksupäätökset, joissa maksu määräytyy 7 c §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla puolisojen yhteenlaskettujen kuukausitulojen perusteella, tulee tarkistaa 7 c §:n 5 momentin mukaisesti 31.12.2022 mennessä. Edelleen siirtymäsäännöksen mukaan, jos asiakkaalta olisi peritty 7 c §:n 5 momentin voimaantulon jälkeen liikaa asiakasmaksua ennen kuin hänen asiakasmaksupäätöksensä on ehditty tarkistaa 7 c §:n 5 momentin mukaisesti, tulee asiakkaalle hyvittää liikaa perityt asiakasmaksut 31.12.2022 mennessä.

Lisätietoja

Marjo Kekki, erityisasiantuntija, STM, p. 02951 63253